

Vad tittar domaren på?

Har du ställt ut din hund några gånger och kommit hem med olika prisvalörer varje gång? Kanske det känns som om bedömningen är mer som ett lotteri?

Text: Charlotta Mellin, Foto: Lotta Arborelius

Att domare dömer väldigt olika beror på att de gör olika prioriteringar. Det finns inte en enda hund på denna jord som perfekt passar in på rasstandarderna utan det blir domarens uppgift att välja vem som kommer närmast av de hundar han/hon har framför sig. När den ena domaren prioriterar det bästa huvudet kanske en annan tycker att det är viktigare med korrekta rörelser och den tredje domaren prioriterar hundens utstrålning och uppförande. Man brukar säga att när man ställt ut sin hund för tio olika domare kan man göra ett genomsnitt av resultaten och då vet man vad man har för hund.

Domaren har som sagt många faktorer att ta hänsyn till. Som domare ska man veta vilket rasens användningsområde är, oavsett om rasen fortfarande används på detta sätt eller om det har mer en historisk betydelse. För en brukshund, som t ex schäfern är det sundhet och rörelser som bör prioriteras vid bedömningen. Den ska orka jobba och springa långa tider. Men hos många dvärghundar så är inte rörelserna lika viktiga. Den som köper en dvärghund har ju sällan långa skogspromenader och brukstävlingar med i planerna, utan här är det kanske huvudet och pälsen som anses viktigare.

Hur dömer man då en shiba?

Som med andra raser kan man dela upp egenskaperna i tre huvudgrupper. Dels det som kallas typ vilket är ett begrepp som beskriver det som särskiljer shiba från andra raser, dvs det som gör att man ser att det är en shiba man har framför sig och inte en finnspets. Dels anatomin, att hunden är korrekt byggd. Slutligen shibas mentala utstrålning. För att krångla till det så kan man även säga att dessa tre delar går hand i hand. Man kan t ex mena att en shiba utan den rätta mentala utstrålningen inte är en shiba av rätt typ. Men för att förenkla det hela så håller jag mig till denna uppdelning.

Typ, attribut och funktion

Inom begreppet typ finns något som ibland kallas för attribut. Det är sådana egenskaper som inte påverkar hundens funktion eller välbefinnande utan är sånt som gör att man känner igen hunden som just den rasen den tillhör. I shibas fall så är de mest tydliga exemplen på attribut dess öron, ögon, kinder, svans och färg och päls. När man frågar en japansk shibadomare vad som är viktigast så är det just detta man får till svar. Ögonens och öronens storlek, form och placering ger det så viktiga uttrycket för en shiba. Svansens längd och hur den bärs. Urajirons utbredning, färgens nyans och pälsens struktur. För en domare som kan rasen så kommer alltid detta att prioriteras.

Övriga egenskaper som sorterar in under begreppet typ är storlek samt proportioner, dvs höjd-längdförhållande, substans i kropp och stomme, vinklar och typ av rörelser. Det finns också beskrivet i standarderna och som en hjälp att förstå detta kan man tänka på shibas utsprungliga användningsområde, dvs funktion. Det var en hund som användes till småviltsjakt. Till det behövs en relativt lätt byggd hund, snabb i rörelser och som har förmåga till kvicka vändningar. Denna hundtyp bör ha ganska moderata vinklar, inte vara för lång i kroppen och inte heller för bred. Jämför t ex med siberian husky som har mer vinklar. Den är gjord för att trava rakt fram långa sträckor men är inte lika bra på snabba vändningar. Likaså blir en tyngre, bredare och kortare hund inte blir lika kvick och lättfotad. Jämför t ex med den kompakt byggda Keeshonden som är en gårdhund/vakthund som inte behöver springa fort och snabbt.

Anatomi

Så går vi över till anatomin. Här är det hundens välbefinnande som prioriteras. Det är nog fler av oss som kommit lite till åren och känner att våra kroppar inte fungerar till 100 % längre. Några av oss klagar på onda knän, andra har förslitningar i axlarna och många har problem med ryggen. Till en stor del beror detta på att vi inte är optimalt byggda, dvs inte har en perfekt anatomi. Själv har jag t ex en för plan svank vilket har gett mig ryggproblem. På en hund kallar man denna avvikelser för att den har ett för brant kors (bäcken). När jag ser hundar med för branta kors så tänker jag ibland att de kanske också har eller kommer att få ont. Domarens uppgift är bedöma hur benbitarna i kroppen sitter ihop med varandra, dels vinklarna mellan skuldra-överarm-underarm-handlovs-framtassarnas ben respektive bäcken-lårben-underben-has-baktassarnas ben, dels om de sitter i lodlinje eller inte. Är till exempel armbågarna utåtvridna, dvs om överarm och underarm inte bildar en rak linje sedd framifrån, blir påfrestningen på armbågsleden ojämn vilket kan resultera i förslitningsskador. Likaså om en vinkel mellan två benbitar är för rak så utsätts den mellanliggande leden för en större påfrestning i rörelse. Prova själv med att hoppa jämfota, först med svikt i knäet vid nedslaget och sedan med raka knän. (Prova inte om du har problem med knäna, det gör ont).

Domaren tittar också på om ryggen är stark. En rygg som i stort sett är plan men endast en svag välvning över ländren anses vara mest ändamålsenlig.

Tänder

Till bedömningen av hundens välbefinnande hör också tänderna. Här tittar man framför allt på om bettet kan göra ont för hunden vilket kan vara fallet om underkäken är så trång så att underkåakens hörntänder går in i gommen i överkäken. Det är något som domaren ska slå ner hårt på. Även sådana avvikelser som större överbett eller underbett eller att bettet av någon annan anledning inte kan stängas helt ska bedömas hårt. I frågan om tandbortfall så är det för vissa raser reglerat i standarderna om det är tillåtet eller inte. I shibas standard står det att "betydande avsaknad av tänder" ska betraktas som fel. Sen blir det den enskilda

domarens uppgift att avgöra vilket antal tänder som kan anses som betydande.

Mentalitet

När det gäller den mentala delen så är det förstås omöjligt för domaren att på så kort tid avgöra om hundarna är trevliga och snälla. Det är inte heller det man som domare försöker få en uppfattning om utan man tittar på det mentala utstrålning som hunden har. Det är framför allt sådant som hundens självsäkerhet och livlighet som kan bedömas. I standarden står det att shiban till sitt sätt ska vara trofast, livlig och mycket alert. Skygghet är ett fel. Tyvärr står ingenting i standarden om det för shibaägare välkända begreppet Kan-I som beskriver hundens mod och värdighet. Domare som är speciellt intresserade av rasen är dock väl medvetna om vikten av shiban själsliga styrka, men det kan förstås helt förbigås av de domare som bara läst standarden och ingen mer.

Handling

Man får ibland höra att domarna sätter upp kända handlers bara för att de är kända. Domaren har bara några minuter på sig att bilda sin uppfattning om din hund. Här kommer handlers kunnande, dvs den person som visar hunden, att påverka. En nervös nybörjarhandler för lätt över sin osäkerhet till hunden vilket gör att den inte visar upp sitt annars glada och frimodiga sätt. Kanske går man inte i den för hunden bästa hastigheten eller ställer upp den fel så att den ser ut att sakna både balans och resning. Hunden är kanske inte tränad i att visa tänderna eller att tåla att domaren klämmer igenom den och spänner sig därför. Det är snarare därför som erfarna handlers har mer framgångar. Deras hundar ger ett bättre intryck. Domaren är inte mer än människa och kan inte gissa sig till hur hunden skulle se ut med en mer erfaren handler.